

55. Budapest I, Szarvas tér**(KÖH 52291)****Kő**

A Budapesti Történeti Múzeum részéről régészeti megfigyelés keretében követtük nyomon a támfal felújítási munkálatokat 2014. február 4-től. Február 20-án, a Szarvas tér 1. sz. alatt, az Aranyszarvas Vendéglő D-i (sarok részénél található) bejáratától DNy-ra, a terasz járószintjétől mintegy 200 cm mélységben, az Attila út felőli aszfaltjárda járószintjével egyvonalban, közvetlenül a téglatámfal mögött, legalább 50–60 cm vastagságban régészeti leleteket tartalmazó rétegek és valószínűsíthetően egy (középkori) épület részlete került elő. A jelenség egy tömött, vörös/vörösesbarna, faszén szemcsés réteggel kezdődik, majd alatta egy vastagabb, tömött, szürke színű, faszén szemcsés réteg jelentkezik. Ez a szürke réteg az előkerülő falazatokhoz kapcsolódhat, velük összefüggésben állhat. A vörösesbarna rétegből egy apró kavicsal soványított, vöröses anyagú, belül sárgásbarna mázas, vékonyfalú edény töredéke került elő. Nagyjából a két réteg között (de inkább még a vörösesbarnából) egy apró kavicsal gyengén soványított, barnásfehér anyagú, belső felületén irizáló zöldmázas kerámia töredéke volt. A szürke rétegből egy fehér anyagú, vörös festésű és egy grafit-al erősen soványított sötétszürke anyagú középkori edény töredéke került elő. Február 27-én az ez idáig előkerült jelenségeket ledokumentáltuk (fotó, rajz, geodézia).

A régészeti jelenségek esetleges megsemmisülése miatt a Régészeti Szakhatóság állásfoglalását kértük a munka folytatásának mikéntjéről. A Szakhatóság megelőző feltárást írt elő. Újabb régészeti korú rétegek és falszakasz is előkerült, valamint leletanyag (kerámia, vas, állatcsont) is beszállításra került a Budapesti Történeti Múzeumba. A későbbiekben a megfigyelés során már újabb régészeti jelenség és leletanyag nem került elő. Április 29-én a megfigyelést lezártunk tekintettük, hiszen újabb földmozgatással járó munkára már nem fog sor kerülni a kivitelező elmondása szerint.

B. NYÉKHELYI DOROTTYA – SZILÁGYI GÁBOR

56. Budapest I, Szentháromság tér**(KÖH 52378)****Kő**

A Mátyás templom körüli burkolatsere és felújítás, nyilvános illemhely körüli szivárgó építése kapcsán, a Budapesti Történeti Múzeum részéről régészeti megfigyelést végeztünk a 6533; 6530 és a 6529 hrsz.-ú területeken.

A fenti területeken a Penta kft. 2014. augusztus–november között dolgozott. A Budavári Nagybaldogasszony – közismertebb nevén Mátyás templom – szentélye és a Halászbástya közötti részről a burkolat felszedése alatt közvetlenül mutatózó, szórvány embercsontokat gyűjtöttünk össze, melyek a korábbi évek során már részlegesen feltárt középkori temető sírjaihoz tarozhattak. (2005–2009, a templom helyreállításához kapcsolódó kutatások).

A templomtól D-re, a nyilvános illemhely körüli szivárgó építése során újkori téglacsatornát, és a Ny-i metszetalban pontosan nem meghatározható, vélhetően középkori falat, a domboldalon a korábbi ásások során, már megfigyelt vastag, újkori feltöltési réteget tudtuk azonosítani. (2008 Pénztárépület, megelőző feltárást).

Megfigyelhető volt, hogy a Szentháromság tér és a Tárnok utca csatlakozásának K-i szakaszánál a sziklafelszín felmaga-

sodik olyannyira, hogy a burkolatalap készítése során itt a sziklafalról levéstek. A sziklafelszín burkolat alatti jelentkezését már 2009 és 2010 folyamán, vízvezeték és gázcsőfektetési munkák során is észleltük.

B. NYÉKHELYI DOROTTYA

57. Budapest I, Szentháromság utca 2.**(KÖH 52318)****Á, Kö, Kk, Ú, Tő**

Minősített régészeti megfigyelést tettünk a Budapesti Történeti Múzeum részéről a Szentháromság utca 2. épület homlokzata előtt, 2014. május 19-én. A Penta Kft. útburkolat felújítási munkálatai során épületrészletek bukkantak elő. A Penta Kft-vel kötött keretszerződés lehetőséget nyújtott „lapátos megfigyelésre”. Ennek során két helyszínen történt kutatás. A homlokzaton egy középkori kőkeretes pincelejáró előtt épült akna került kibontásra, amely törökkori leletanyagot tartalmazott. A másik helyszínen ettől Ny-ra feküdt: egy középkori vagy török kori, É–D-i irányú falra bontottunk rá, amely a városháza falához képest merőlegesen fut az utca felé.

Megelőző feltárást végeztünk a Szentháromság utca 2. – Úri utca 21. sz. épület két belső udvarában és az ezeket összekötő folyosórészen, 2014. október 15. és december 18. között. Az ásítás során Buda középkori (14–16. századi) tanácsházának építési és átépítési periódusait, valamint a bővítések előtt itt állt házak (kalmárbolt, posztósbolt) falait találtuk meg. Ezek falait a tanácsháza bővítésekor belefoglalták az épületbe. A nem várt nagy mélységek (pincebetöltések) miatt a terület nem lett teljesen feltárva. Az ásítást a nagy számú vízvezeték és csatorna, illetve ezek aknáit; és beásási árkok által megbolygatott földtömegek kiemelése nehezítette.

A belső (Ny-i) udvaron felszínre került egy kis alapterületű, de nagy belső mélységgel rendelkező kőfalú épület, amelynek betöltése három méter mélységig török kori leleteket tartalmazott. A török kori betöltésű épületet három oldalról Ny, É, és K) a tanácsháza bővítésének alapfalai határolták, amelyből kettő pincehelyiséget is tartalmazott. Az É-i pince téglaloboztatának indítását megtaláltuk, de helyhiány miatt mélyíteni nem tudtunk benne. A betöltés teteje és a planírozási réteg török kori leletanyagot tartalmazott. A Ny-i pince (időhiány miatt) nem került kibontásra. Lejárata K felől nyílt: a sziklába faragott lépcsőt két falazott gádorfal keretezte, amelynek végén félkörívesen faragott ajtókeret vezetett le a pinceterbe. A lejárati mélyítése során 14. századi leletanyag került elő. A pincét a középkor folyamán(?) feltöltötték, és az újonnan kialakított járószintjére parkettamintásan rakott téglapadló került. A téglapadlót középkori és török kori leletanyaggal keltezhető földréteg borította. Az udvar K-i szélén feltárt újkori meszesgödör Ny-i metszetalba középkori (erősen sifrás) járószinteket tartalmazott.

A két udvart összekötő átjáró Ny-i harmadát egy kis méretű, téglalobozatos, újkori pincehelyiség foglalta el. Ennek D-i fala egy későközépkori, törökköves falazat, amely csak a pince belső terében megfigyelhető. Ettől K-re egy kettős fal (késő-középkori) osztja ketté a területet. A kettős faltól Ny-ra feltártuk a középkori rétegsort (13–15. század) az altalajig, K-re ugyanez csak egy kis részen volt követhető, egy újkori és egy török kori beásás miatt. Magát a kettős fal É-i felét is átásták, részlegesen elbontották valamely csatornafektetés miatt.

A külső (K-i) udvaron a tanácsháza késő-középkori bővítésének helyiségsorának részletét tártuk fel. Az épületrész É-i

homlokzata előtt öt pilléralapozást bontottunk ki, amelyek közül háromról feltételezhető, hogy egy az emeletre felvezető lépcső alapszerkezete lehet. Az udvar D–DK-i sarkában, egy újkori téglacsatorna alapozása alatt egy földszinti helyiség *in situ* beomlott boltozatának omladékára ástunk rá. Az omladékban a téglaboltozat részleteit, boltozati bordákat és egy zárókövet találtunk. Lehetséges, hogy az udvar sarkában látható középkori pillérrel egy szerkezetet alkotott. A metszetfalban feltárt faragott ajtókeret eredeti helye is a K–Ny-i irányú falról dőlt le. Javasoljuk, hogy az itt feltárt kőfaragványokat eredeti helyükön mutassák be építészeti rekonstrukció keretében.

BENDA JUDIT

58. Budapest II, Budafelhévíz (Frankel Leó út a Komjádi Béla utca – Zsigmond köz között) (KÖH 42713)

B, Kö, Kú

A Frankel Leó úti csatornarekonstrukció, I. szakasz, Komjádi Béla utca–Zsigmond köz projekt keretében, a Budapesti Történeti Múzeum részéről végeztünk régészeti felügyeletet, 2014. március 20. és május 5. között, a Komjádi Béla utca és a Császár Hotel bejárata között, a 14561 hrsz-ú területen.

A kivitelezés során nyíltárkos technológiával készítették a csatornát, melyhez 2 m szélességben és 4 m mélységben készült a munkáárok. A Frankel Leó út vonala volt a középkortól a Buda felé vezető országút, majd a városban a fő út. Így ezen a nyomvonalon végig elbontásra kerültek az elmúlt évszázadokban készített útszintek. Két, 10 m hosszú szakaszon régészeti módszerekkel feltártuk az útrétegeket, összesen 6 réteget tudtunk elkülöníteni. A legfelső, nagy méretű kövekből rakott út 19. századnak bizonyult, a legalsó, nagyobbacska kövekből készült utat középkorinak vélem. Közte több 18–19. századi utat, ill. áradásokat, kátyúzásokot találtunk. Az út a mai úttest alatt helyezkedik el, annak K-i szélét eléri, de a Ny-i széléig nem ér el a történeti útfelszín.

Az útrétegek alatt vastag agyagos réteg helyezkedik el, melyből egy darab bronzkori kerámia került felszínre.

PAPP ADRIENN

59. Budapest II, Budafelhévíz (Frankel Leó út a Zsigmond köz – Vidra utca között) (KÖH 42713)

Kk, Kú, Tő

A Frankel Leó úton tervezett budai fonódó villamoshálózat kiépítéséhez kapcsolódóan elvégezték a csatorna-rekonstrukciót, amihez kapcsolódóan a Budapesti Történeti Múzeum részéről 2014. április 16. és június 30. között régészeti szakfelügyeletet végeztünk, a Frankel Leó út Zsigmond köz–Vidra utca közötti szakaszán, a 13463 és a 14486 hrsz.-ú területeken.

A teljes szakaszon nyíltárkos technológiát tervezett a kivitelező, ehhez kapcsolódóan a Baruthane (Löpormalom) magasságában megszondáztuk a nyomvonalat. Itt a nyomvonalban felszínre került a Baruthane DNy-i saroktornya. A hatóság állásfoglalása alapján a torony megtartandónak minősült, ezért a terveket módosítani kellett.

Az Üstökös utcától D-re, a villamos kábeleket a BKK nem engedte felszedni, ezért ott sem haladhatott a csatornafeketés nyíltárkosan. Így a teljes szakasz kb. 90%-án béleléssel oldották meg a csatorna-rekonstrukciót. Egyedül a Zsigmond köznél

az átkötést és egy kisebb szakaszt, a Zsigmond köztől É-ra és D-re készítették nyíltárkosan. A többi helyen fogadó és indítóaknak készültek, a házi bekötéseket béleléssel oldották meg.

A földmunkák során felszínre került a Baruthane 1560-as években épült DNy-i saroktornya, a torony mellett elvezető utakkal, ahol a legfelső útréteg 19. századi volt, a toronyhoz D felől hozzáfutó fal 17–18. századi. Felszínre került továbbá a Baruthanetól É-ra található, a török kortól máig használatban lévő csatorna, ami a Malom-tó vizét vezette a Baruthane malomkerekeihez; a Malom-tó K-i oldalát adó fal, melynek magja török kori, és 18–19. századi felfalazást is találtunk rajta. Megfigyeltünk többszörösen megújított útrétegeket és az É–D-i irányú, török kori csatornát a Frankel Leó út 21–23. előtti aknában.

A Baruthane maradványai 30–50 cm-rel a mai út szintje alatt kerültek felszínre! A két tornyot összekötő Ny-i fal vélhetően az alsóbb parkolósínt és a magasabb járdaszint között húzódó fal vonalába esik, elképzelhető, hogy ez a felfalazás is az erőd falán áll!

PAPP ADRIENN

60. Budapest III, Aquincum municipium falakkal körülvelt területe (KÖH 31505)

Ró

Szisztematikus leletkutatást végeztünk a Budapesti Történeti Múzeum részéről 2013. június 24-én, valamint 2014. június 7. és 23. között Aquincum polgárvárosának nyugati felében. A kutatás célja kettős volt: Az egyik feladat az illegális lelőhely-fosztogatások által az elmúlt évtizedekben súlyosan érintett lelőhely még megmaradt felszíni leleteinek szisztematikus és dokumentált körülmények közötti felgyűjtése volt, a másik az 1960-as és 70-es években folytatott „Interstudex ásátások” és jórészt visszatemetetlen szelvényeinek fémkeresős átvizsgálása volt. A kutatásokhoz kapcsolódóan lelőhelyvédelmi munkák végzését is megkezdtünk a területen, az előbbi szelvények egy részének kitarításával és gépi visszatöltésével. A fentiekén túl egy kisebb próbaszondában a terület rétegtani viszonyait is felmértük.

A munkák az Nemzeti Kulturális Alap támogatásával folytak. A projekt szakmai vezetője dr. Zsidi Paula volt, a terepi munkákat dr. Lassányi Gábor vezette.

A műszeres kutatás során, amelyet Sándor Lajos végzett önkéntes kutatók alkalmi segítségével, kézi fémkereső műszerrel átvizsgáltuk a terület fizikailag hozzáférhető részét. Fontos megjegyezni, hogy polgárváros falakkal körülvelt Ny-i részének Ny-i sávjában az elmúlt évtizedekben rendezetlen erdősáv nőtt, amelyben ráadásul nagy mennyiségű kommunális hulladékot raktak le. A terület DNy-i részén szintén jelentős modern építési törmelék van elterítve, továbbá az egész sávban találhatóak olyan fák és bokrok, amelyek lokálisan akadályozták a kutatást. Ennek ellenére 2013-ban 9, 2014-ben pedig 88 római kori fém tárgy gyűjtöttünk a felszínről, pontos geodéziai bemérés keretében, ebből 24 db érem, a többi fibula, bútoralkatrész és egyéb használati tárgy, vagy nyersanyagdarab. Előkerült többek között egy nagy méretű, női büsztöt ábrázoló ólomsúly, egy bronz kozmetikai kanál és egy katonai diploma töredéke is.

A fentiekén túl nagyon jelentős eredményeket hozott az Interstudex ásátás „hányódombja” egy részének gépi elbontása és földanyagának fémkeresős átvizsgálása. Ebből több tucatnyi